

Wij zijn in 1978 begonnen met ons eerste perceel grond (2 ha.), gelijk biologisch-dynamisch en gelijk een gemengd bedrijf. We hadden toen 2 paarden en 4 runderen. De runderen lopen 's zomers in de wei en in de winter, de stalperiode, eten ze hooi en restproducten van ons bedrijf zodat er niets verloren gaat. Ze krijgen geen krachtvoer, dat is niet nodig. Nu hebben we 11,5 ha. grond waarvan ongeveer de helft weiland dat gedeeltelijk meegaat in de vruchtwisseling (grasklaver). We hebben op het Hof Eindelienge (Eindelienge is Walchers voor 'eindelijk') nu 5 paarden en ongeveer 4 runderen en 20 kippen. Met de mest van ons vee kunnen we voorzien in ongeveer 60% van de mestbehoefte. Ons uitgangspunt is nog steeds een gemengd bedrijf en werken met trekpaarden.

Werken met trekpaarden

De paarden doen de meest voorkomende werkzaamheden op het land zoals ploegen, mest verspreiden, eggen, oogsten, schof-

Een paard leer je vanaf zijn tweede jaar, hij kan ongeveer 20 jaar mee (ons oudste paard dat nog werkt is momenteel 23 jaar). Een paard moet elke 3 à 4 maanden bekappt of beslagen worden. Goede volleeerde paarden denken mee, ze kunnen over gewassen stappen (bij bijvoorbeeld schoffelen of met de onkruideg dwars over de rijen). Ik heb al meegemaakt dat ik tijdens het schoffelen het gewas raakte en het paard erop reageerde en stopte. De strengen waar hij aan trekt, fungeren dan als telefoondraadjes. Paarden hebben geen fossiele energie nodig, en ze kunnen zichzelf vermeerderen. Paarden denken mee tijdens het werk. Door met paarden je land te bewerken wordt je land zeer vitaal, dat merk je doordat je met minimale bemesting optimale opbrengsten hebt, er weinig tot geen ziektes voorkomen, en het klimaatbestendig is. Afgelopen twee zomers waren heel droog en zonder te beregenen haalden we toch goede opbrengsten. Beregenen zou ook niet kunnen want al het oppervlaktewater bij ons is zout.

Een nadeel van het werken met paarden is dat er voor ons in de buurt geen moderne machines te koop zijn. Ze zijn wel te koop in de V.S. bij de Amish-gemeenschap (waarvan er 30.000 boer zijn die met paarden werken) waar we ze ook gekocht hebben. Ieder jaar tijdens de Horse Progress Days tonen ze hun nieuwste vindingen. Daar zie je wel ontwikkelingen op paardentractie gebied. De Amish mogen namelijk nooit gebruik maken van tractoren en ze gebruiken geen zware machines op hun land. Vrijwel alle landbouwbedrijven daar zijn gemengd en gaan in rap tempo over tot organic boeren.

De toekomst

De toekomst van de landbouw zou ik graag zien met meer toepassingen van trekpaarden op meer gemengde bedrijven (zeg maar een beetje terug naar de jaren '50). Dan houdt elk bedrijf vee om de restproducten op te eten. Het weiland gaat mee in de vruchtwisseling - en niet te vergeten eigen mest.

Boeren met trekpaarden

felen, maaien, hooi schudden, rooien, enz. Werkzaamheden die niet mogelijk zijn met de paarden zoals branden, roteren en sommige oogstwerkzaamheden gebeuren door een loonwerker. Ploegen gebeurt grotendeels in het voorjaar, we ploegen met een 1 of 2 schar, ploegdiepte van 8 tot 18 cm.

De producten die we verbouwen zijn: pastinaak, pompoen, knolselderij, aardappelen, groene kool, en we hebben een grote moestuin voor de boerderijwinkel met diverse producten. Wij leveren onze producten aan de biologische(-dynamische) groothandel en verkopen ze in onze boerderijwinkel.

Meino Smit noemt in zijn proefschrift op p.160 de volgende aantallen paarden: 281.000 (1950), 30.000 (2015) en mogelijk 100.000 (2040). Maar dat zijn dan alle paarden. Er zijn nu hooguit 3.000 trekpaarden in Nederland, met de grootste dichtheid op Walcheren, inderdaad! De risicostatus

op Hof Eindelienge, Ritthem

van volwassen vrouwelijke fokdieren staat al jaren op 'bedreigd'. Dat van de paarden terug op de bedrijven zie ik wel als een utopie (op enkele uitzonderingen na). Ik denk dat in de toekomst robotten op grote schaal het werk over gaan nemen en dat de boer dan ook een robot wordt.

Leo en Mieke de Visser, Ritthem
eindelienge-biologisch.nl

